Toprağa Can Ekenler

Seferberlik Hikâyeleri

S. Burhanettin Kapusuzoğlu

ÖTÜKEN

S. BURHANETTİN KAPUSUZOĞLU; 1972 yılında Yozgat'ta doğdu. İlim, kültür ve sanat konularının entellektüel seviyede konuşulduğu sohbet meclisi, geleneği ve kütüphanesi olan geniş bir aile ocağında yetişti. Tahsilinin Yozgat safhasını Yozgat Lisesi'nden mezun olarak tamamladı. Daha sonra Kayseri'ye giderek Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde yüksek tahsil yaptı. Halen bir kamu kurumunda Müşavir olarak hizmet etmektedir. Arapça, Farsça ve Almanca bilmektedir.

Ailesinden tevarüs ettiği hazinenin muazzam imkânı sayesinde tarih, medeniyet ve kültür meselelerine erken yaşta âşina oldu. Fakülte yıllarından itibaren düzenli olarak çeşitli dergi ve gazetelerde yazmaya başladı. Bilhassa Bozok tarihi, kültürü ve halk bilimine dair hepsi sahasında ilk olan derleme ve araştırmalarını yazı konusu yaptı.

Yozgat'ı köyleri ile birlikte defalarca dolaştı, derlemeler yaptı ve geniş bir kültür envanteri çıkardı. Yozgat'ta kültür ve sanat çalışmaları yürüttü, projeler yaptı. I. Uluslararası Bozok Sempozyumu'nun düzenlenmesini sağladı. Uzun süre devam eden Bozok Konferansları adıyla sohbet toplantıları tertip etti. Yozgat Valiliği tarafından düzenlenen Nida Tüfekçi Altın Bağlama Kültür Sanat Ödülleri'nin ve Abbas Sayar Hikâye Yarışması'nın jüri üyeleri arasında bulundu. 26 Aralık 2009 tarihinde, Araştırma Dalında Nida Tüfekçi Altın Bağlama Kültür Sanat Ödülü'ne lâyık görüldü.

Türkiye ve Kazakistan arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine yönelik katkılarından dolayı 23 Ocak 2014 tarihinde Kazakistan Büyükelçiliği'nde düzenlenen bir törenle Kazakistan Dostluk Madalyası tevcih edildi.

İÇİNDEKİLER

Birkaç Kelam • 13
Manevî Serdar Yozgatlı Şâkir Efendi • 15
Paşaköy'de Cepheyi Bekleyen Sırlı Zat • 20
Gül Baba ve Doksanüç Harbi • 25
Selânik Ağıtı • 29
Mehmed Nuri Efendi'den Zafer Niyazı • 33
Gazi ve Derviş: Vehbi Bey • 40
Nâzım Bey • 48
Dişlili İdris Çavuş • 58
İnceçayırlı Sâlih Çavuş • 66
Karga Köyünün Gâzîleri • 74
Güdülelmahacılılı Tekaüt Mustafa Efendi • 79
Kâzım Karabekir Paşa Güdülelmahacılı'da • 84
Salmanfakılılı Mustafa Çavuş • 91
Mülâzım Şükrü Efendi • 99
Mülâzım Veli Efendi • 115
Kınalı Hasan • 121
Mülâzım Karaca Bey • 127
Sancak Muhafızı Âsım Çavuş • 132
Battallı Nuri Çavuş • 140
Battallı Abdurrahman Çavuş • 145
Kodallılı Ülfet Onbaşı • 152
Battallı Yel Hasan • 165
Hatime • 176

Gözümüze nur gönlümüze sürur olarak
ufuklarımızı kuşatan, varlıkları ile bizleri bereketlendiren,
üstte mavi gök çökmedikçe ve yağız yer yarılmadıkça ilimizi tarümar
ettirmemek ve töremizi bozdurmamak için
himmetlerini esirgemeyen, coğrafyayı vatan kılan,
birliğin, dirliğin ve hürriyetin bânisi büyüklerimizin,
şehidlerimizin aziz hatıralarına…

Vatan, ne bir feylesofun fikridir, ne bir şâirin duygusu…
Vatan, gerçek ve hakîkî bir yerdir.
Onun her maddesini,
her hâlini sevenler vatanı sevebilir.

Vatanı, meselâ şîr-hârlar beşiği diye tanıtmak eksiktir.
Vatanın adını söylemelidir. Vatan İstanbul'dur,
Üsküp'dür, Trabzon'dur, Yozgat'dır, Ankara'dır
ve bunların içinde sayılamıyacak kadar hâtıralar vatandır.

Meselâ Yozgat, bir hudut için kaç şehid vermiştir?
Vatan dâhilinde yetişenlerin şarkıları,
birbirine benzemiyen kaç yerde okunmuştur?
Birbirine uzak olan yerlerde kaç âile evlenmiş, kaç kan karışmıştır?

Velhâsıl vatan mücessem bir mefhûmdur.
Mücerred bir mefhûm olarak,
onu yalnız bir ansiklopedide okuyabiliriz.
Hâlbuki vatanın evlâdları, mücerred bir mefhûm için ölmez.
Fakat mücessem bir mefhûm için,
asırlarca ve milyonlarca insan ölebilir!

Yahya Kemâl Beyatlı

Birkaç Kelâm

"Düşman kavî, tâli' zebun"dur bir vakitler. Cihan devleti gurûb etmek üzeredir. "Dost bî-perva, felek bî-rahm, devran bî-sükûn"dur. Artık, "bütün çehresi ve ruhuyla biz" olan mübarek diyarlar, bir korkulu rüya içinde "vatanda düşmanı seyretmenin ıstırabıyle" kavrulmaktadır.

Haşmetli demler sükût edeli çok olmuştur. Fatihlerin evlâtları ateşle imtihan edilmektedir. Akıncı cedlerin şimşek gibi bir hatıra olan nal sesleri, bilip de özlediğimiz saadet asırlarına ait vecd kaynağıdır sadece.

Mevsim hazandır!

Ölümden beter bir özleyişin ürküntü veren sancısı kıvrandırmaktadır. Bütün efrad, kaderde olduğu için âsûde bir bahar ülkesine girer gibi ölüme kucak açar. Ya da Bursa'nın devamı olan şehirlerden, "ayrılık çok sürse de biz sende olmasak bile sen bizdesin gene" tesellîsiyle ayrılmanın verdiği hicranın derinlerde olan sızısı içinde, dünya durdukça unutulmayacak bir müebbed melâle mahkûm olarak muhacir olup vatanın en mübarek kısmına dâhil olur.

Altı asır vatan kılınmış Balkanlardaki bozgun Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Tuna'nın bizim tarafta kalan şehid anavatan parçası" diye tarif etiği Rumeli'ni kaybımız ve göçler, en dayanılmaz acıdır!

Avrupa Türkiye'si Rumeli'nin, zihinlerin bulanıp idraklerin körleşmesi sonucu göz göre göre elden çıkması sîneleri dağlar. Evlâd-ı Fatihan, beşer tâkatini zorlayacak ağır bir yükün altında kalır!

Seferberlik nesli büyüklerin can sohbetlerinden hatırlarladığım şu sâde hakikati denk düşmesi bakımından pek mânidar ve dağlayıcı bulurum:

Yozgat ulemasından ve belediye reislerinden Erzurumluzade Hafız Ömer Efendi'nin sohbetlerinde: "Rumeli deyip geçmeyin. Her biri Anadolu cesametinde ülkeler katbettik!" deyip ağlarmış.

Ömer Efendi Anadolu'ya kıyasla Rumeli'nin fizikî büyüklüğünden bahsetmeyip vatan idrakinin kudretini ifade ediyordu sadece! Rumeli'nin her bir parçası Anadolu ile eş değer görülüyor ki, asıl değerli olan budur! Anadolu, Rumeli'ye böylesi yüksek ve billur bir zaviyeden bakıp o mübarek diyarların elden çıkmasına yanarken, zaman, daha çetin bir durakta karar kılar!

Birinci Cihan Harbi başlar, görülmediği kadar dehşetengiz bir manzara ortaya çıkar! Belâ sağanağının en yamanı cihan harbi, zamanın en zor durağı olur ve pek yaman vurur, aratır geçen günleri!

Buna rağmen ulu kocalar, ak pürçekli analar ve Mehmedler, istiklâl ve istikbâline karşı yapılan taarruzu, yokluğu, yetim kalmanın beşer tâkatinin çok üstündeki derdini, ikbâli yâd ettikçe ağırlaşan idbarı ve feleğin daha atacak ne tokadı varsa alayını göğüsler!

Ardısıra başlayan Millî Mücadele'de kara bulutları dağıtır kıyama durur. Zafer muştularıyla nefes alıp canlanır. Yeniden muhabbet nağmeleriyle mest olur! "Din ü devlet… mülk ü millet…" fehvasınca gün görür!

Seferberliğin ne demek olduğunu en iyi bilen bu büyük insanlar, ebed-müddet bizde hakları olan çilekeş nesildir. Kısacık hayatlarında onca büyük badireyle nasıl hemhâl oldular, doğrusu hayreti muciptir!

İşte bu kitap, o fedakâr ve cefakâr nesilden bir kaçının hikâyesini idraklere arz ediyor!

"Toprağa Can Ekenler" serlevhasıyla kisve-i tab'a bürünen eser, esas itibariyle, seferberlik nesli Yozgatlıların hayatlarını anlatsa da, sâde hakikat olan bu hatıralar, Türkiye'nin hikâyesi aslında! Yani hepimizin!

Ömer Efendi Anadolu'ya kıyasla Rumeli'nin fizikî büyüklüğünden bahsetmeyip vatan idrakinin kudretini ifade ediyordu sadece! Rumeli'nin her bir parçası Anadolu ile eş değer görülüyor ki, asıl değerli olan budur!

Anadolu, Rumeli'ye böylesi yüksek ve billur bir zaviyeden bakıp o mübarek diyarların elden çıkmasına yanarken, zaman, daha çetin bir durakta karar kılar!

S. Burhanettin KAPUSUZOĞLU

2015 Ankara

Manevî Serdar Yozgatlı Şâkir Efendi

Gece rüyada sohbetin
Gündüz dillerde dillerde
Canda gizli muhabbetin
Gördüm illerde illerde
Âşık Necip

OSMANLI asırlarının son deminde, irfan ufkunda bir süreyya yıldızı olan Yozgatlı Dedikhasanlı Şâkir Efendi, sîne hakketmiş, talebe okutmuş ve ufukları kuşatarak iz bırakmış bir insan-ı kâmildir. Devrinde Şeyhu'l-Ulema denilerek derin bir ihtiram ile anılmış, adeta tek başına bir devre mührünü basmış himmeti âlî bir mânâ mimarıdır. Büyük bir âlim olarak ondan, Osmanlı devrinin ilim ve irfan hazineleri tevarüs edilmiştir.

Bilhassa bilinmeli ve unutulmamalıdır! Yozgat'ta Birinci Cihan Harbi ve Millî Mücadele devri, Hak erlerinin kâmetlerinden olan Şâkir Efendi'nin manevî tasarrufu altında geçmiştir. Hocaefendi, zor günlerde milletin sığınağı olmuştur.

Çanakkale'de Mehmedlere bomba yağdıran ve Türklerin "Yarım Dünya" dediği ölüm kusan zırhlıların en büyüklerinden olmakla birlikte Türk topçusunun[1] açtığı ateş sonucu bacasından isabet alarak boğazın serin sularını boylayan düşman zırhlısının batırılışından sonra, Yozgat'ta Şâkir Efendi'nin bir yakınına verdiği muştu el-an yâd edilir.

---

[1] Eskiler, düşman zırhlısını bacasından vuran Topçunun Yozgatlı olduğunu söylerlerdi.

Millî Mücadele safahatı ise ayrı bir dâsitânîliktedir. Bölgenin manevî direği olarak onun ve has talebesi Yozgat Müftüsü Şeyh Mehmed Hulusi Efendi'nin büyük emekleri sayesinde ahali büyük cihada ortak olur. Millî Mücadele sırasında Şâkir Efendi'ye yapılan ziyaretler, harbin gidişatı, zafere dair bir müjde alabilme ve mânen biraz olsun rahatlama derdi ile geçer.

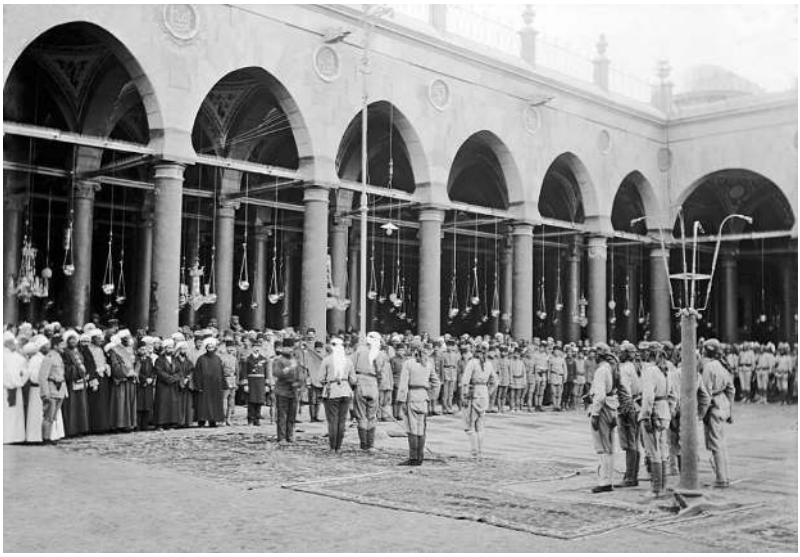
Harp sürmektedir. Millet, yorgundur, fakat canını dişine takmış toparlanmaya çalışmakta, her meşakkate rağmen direnmeye devam etmektedir. Garp Cephesi'nde sıkıntı büyüktür, Yunan kuvvetleri Haymana'ya yaklaşmaktadır. Bugünlerde ehl-i dert bir gurup Dedikhasanlı köyüne Hocaefendi'yi ziyarete gider. Şâkir Efendi, odasında misafirlerini ağırlar. Onlara nasihat eder ve sohbetin bereketiyle içlerinde bir umut ışığı yanar. Gönülleri huzurla dolar. Sohbette sırların kapısı aralanır da aralanır…

İçlerinden biri, "Efendim, müsaade buyurursanız bir hususu arz etmek isterim. Malûm-ı âlîleri Fransız, İtalyan, İngiliz ve Yunan her biri ayrı köşeden girdi. İngiliz, akla hayâle gelmedik fitne ve fesad içinde. Garp Cephesi'nde Yunan Haymana'ya yaklaştı. Orta Anadolu'ya ve Yozgat'a girmelerine az kaldı. İnsanlar şarktan garptan buralara mecburen hicret ediyorlar. Buralara da düşman ayağı değerse biz nereye gidelim. Ümmeti Muhammed ne yapsın efendim?" der.

Şâkir Efendi, "Evlâdım, düşman Yozgat'a giremeyecek. Çünkü buralarda hanedan kişiler pek çoktur. Sofra sahiplerinin sofraları açıktır. Yolda, belde hiç kimse aç kalmaz. Köylerimizde odalarımız açıktır. Yedirip içirmek, ikram etmek pek büyük bir fazilettir. Onların hürmetine buralara kâfir ayağı basmayacaktır. Çok yakın bir zamanda büyük bir hezimetle defolup gidecekler, inşallah!" diye mukabele eder.

Hazret, bu cevapla ve nazarları ile hem kuvve-i maneviyelerini tahkim eder, hem de yedirip içirmeyi, sofra açmayı, yolda belde kalmışı gözetmeyi, garip gurebayı himayeyi teşvik eder. Şâkir Efendi, Millî Mücadele günlerinde, eşkıyanın zararına karşı da müteyakkızdır. Millet, yine onun himmeti ile selâmet dolu günlere kavuşmak için çalışmaktadır.

O zor günlerde eşkıya köylere baskın yapmaktadır. Dedikhasanlı'ya yakın köylerin ahalisinden birkaç kişi, Şâkir Efendi'yi ziyarete gelirler ve "Hocaefendi, eşkıya rahat bırakmıyor. Bir dua öğretin,

"Ebedî Hâdimü'l-Harameyn'iniz/ Ölsek de Ravza'nı ruhumuz bekler!"
diye niyaza duran Mehmedler, Ravza-i Pâk-i Nebevî'de bir merasim anında.

okuyalım da eşkıya baskınından kurtulalım!" derler. O da, "Köyün çevresinde Eûzü-Besmele ile Ayete'l-Kürsî okuyarak dolaşın, başladığınız yere gelinceye kadar devam edin." diye tembih eder.

Köylüler, elini öpüp hayır duasını alırlar ve huzurlarından ayrılırlar. Hocaefendi'nin dediklerini harfiyyen yerine getirirler. Ancak, akşama doğru köyün sığırı yaylımdan dönünce köye giremez. Hayvanlar köyün kenarında bekler. Köylüler, tekrar telâş içinde Şâkir Efendi'ye gelip durumu anlatırlar. Hocaefendi de, "Elinize bir çubuk alın, iki üç metre çizin, yani çembere bir kapı açın." der. Hocaefendi'nin dediği yapılır. Sığırlar köye girer. Köye de bir daha eşkıya giremez.

Şâkir Efendi'ye yapılan ziyaretlerden biri Sakarya Muharebesi zamanına denk gelir. Milletin her ferdi tarifsiz bir sıkıntı içindedir. Vaziyet malumdur ve nasıl olacaktır! Sîneler daralmaktadır bu yüzden! Ahaliden bazısı Şâkir Efendi'nin huzurunda can sohbetini dinlemekte, nazlı niyazlarına umutla bakmaktadır. Fakat Şâkir Efendi o güne kadar görülmemiş bir telaş içindedir. Hazreti ter basmış-

Şâkir Efendi'nin talebesi, Yozgat Müftüsü ve Yozgat Müdafa-yı Hukuk Cemiyeti Reisi Mehmed Hulusi Efendi

tır. Mübareğin hiç alışık olunmayan hâli gözden kaçmayacak kadar aşikârdır. Nazarlar odaklanmış, bir mânâ verilmeye çalışılmaktadır.

Ne oldu ise olur o anda! Hocaefendi, sohbet devam ederken telâş içinde ayağa kalkar. Ter içinde kalır. Kıbleye dönerek ezan okumaya başlar. Ezan biter bitmez, Tekbir getirir! Huzurda bulunanlarda da bambaşka bir hâl olur. Ürpermeyen kalmaz! Şâkir Efendi, heyecan tufanı arasında coşar da coşar! Ve rahmet tecellî eder. Dedikhasanlı aziz ferahlar bir anda, "Elhamdülillah, küffar bozuldu." deyip müjdeyi verir. Hocaefendi'deki herkesin şahit olduğu sıkıntılı hâl, yerini neş'eye bırakır.

Zuhuratın günü ve saati not edilir. Orada bulunanlar, tabiî ki şahit olduklarını her yerde anlatırlar. Çok geçmez, Garp Cephesi'nden zafer haberi gelir. Haber, vaziyetin Şâkir Efendi'nin dediği gibi olduğunu muştular.

İnayet-i İlahî, pîrler himmeti ve milletin muazzam azmiyle, baht ağarır ve şafak söker. Bir bayram havası eser memlekette. Ağızlar tatlanır. Seviç gözyaşları sel olup akar. Kurbanlar kesilir, hatimler

okunur. Gidip de dönmeyenlere, sönen ocaklara, kararan bahtlara derin bir âh! çekilir. Yeniden umut filizleri yeşerir.

Düşman, mübarek vatan topraklarını terke mecbur olur. Ve yeni bir devir başlar.

Memleketin manevî direği olan Şâkir Efendi'nin yaşı ilerlemiş, baş gözü zahiren perdelenmiştir. Yeni devrin zorluklarına rağmen, kalp gözünün ufuklar ötesi keskinliği ile bir an bile himmetini eksik etmeden devlethanelerinde misafirlerini kabul etmiş, gençlerin okuyup yetişmesi için gayretini ve himmetini eksik etmemiştir.

Şâkir Efendi, irfan ufkunun bir efendisi olarak, 1937'de Hakk'a uğurlanmış, geride milletin geleceğini dokuyacak bir ilim ve irfan ehli topluluk bırakmıştır. Himmeti hazır, sırrı aziz olsun.[2]

[2] Geniş bilgi için bkz. S. Burhanettin Kapusuzoğlu, *Yozgatlı Şakir Efendi-Bir Sırlı Zatın Hayatı ve Hatıratı*, Ankara 2012.

Paşaköy'de Cepheyi Bekleyen Sırlı Zat

Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın
Gömelim gel seni târîhe desem sığmazsın
Herc ü merc ettiğin edvâra da yetmez o kitâb
Seni ancak ebediyetler eder istîâb

Mehmed Âkif Ersoy

"Derviş Gâzîler, Gâzî Alperenler, Sarıklı Mücahitler, Kurtuluşun ve Kuruluşun Manevî Mimarları!" Hangi sıfatlarla yâd edilirlerse edilsinler o insan-ı kâmiller, bir devre mühürlerini basmışlar, irfan ufuklarını kuşatmakla kalmamışlar ruh hamurkârı kâmetler olarak gönüllerde taht kurmuşlardır.

Sadece iki misâl bile herhalde maksadı bütün yönleriyle şerh etmeye kâfidir.

İngiliz Intelicens Servisi'nden Haron Armstrong, bu mevzuda şu itirafta bulunur: "Bizler Türk din adamlarının bu mevzularda faal rol oynayacaklarını asla tahmin etmiyorduk. Araştırmalarımız, Türk mukavemet menbalarının meydana çıkarılması yolunda müsbet bir netice vermeyince ısrarlı ihbarları değerlendirerek tekkeler, mescitler, camiler gibi dini müesseseler üzerinde yoğunlaşarak din adamlarını takip ve kontrole başladık. Elde ettiğimiz malûmat ve hakikatler bizleri hayrete düşürdü. Bunlar münhasıran telkinlerle ve maneviyatı yükseltmekle iktifa etmemişler, fiilî olarak direniş teşkilâtları içinde bizzat vazife almışlardı. Halk üzerinde tesirleri

fevkalâde olduğundan üzerlerine aldıkları vazifeleri muvaffakiyetle ifa etmişlerdi."[3]

İşte İngiliz aklının keşfi.. her bir şeyi âşikâre görmüşler.

Millî Mücadele'nin kumandanı Mustafa Kemâl Paşa da bu büyük hizmeti derin bir ihtiram ile ilân eder: "Sarıklı din adamlarının, imam ve müezzinlerin, kürsü vaizlerinin, medrese hocalarının, tekke mensuplarının Millî Mücadele'deki hizmetlerini şükranla yâd etmeyi bir vazife bilirim. Bunlar dini mefkûreler şevki ile Millî Mücadele'nin muvaffakiyetine cân u gönülden çalışmışlardır. Bu çetin yılların hatıraları anlatmakla bitmez. Milî Mücadele yıllarında vatana hizmet eden din adamlarını ölmüşlerse rahmetle, yaşıyorlarsa minnetle anarım."[4]

Bu ifadelerin üzerine artık söz zaittir.

Ve işte o çetin yıllarda hizmet ve himmet sahibi Yozgatlılardan biri, Paşaköylü Hacı Arif Efendi…

Paşaköy, Bozok tarihinin birkaç asrını kuşatmış, beyleri, paşaları ve şöhretleri hudutlar aşan büyük alimleri ile dikkat çeken bir beldedir. "Hazâ insan" fehvasınca kâmillerin bereketli bir sahasıdır. Vaktiyle Paşaköy, Paşa Medresesi sayesinde güçlü bir ilim merkezidir ve idare tarihi bakımından da mühim bir yere sahiptir.

İşte bu Paşaköy'den bir irfan hatırası…

Paşaköy Medresesi müderrisi, büyük alim ve Hak erlerinden Hacı Arif Efendi, Hacca gider. Hicaz'a hayli yaklaşır. Fakat yol üzerinde Maan'da hastalanır. Anlar, Hak vâki olacak. Hakk'a yürümeden, talebesi ve hizmetine bakan Paşaköylü Âşık Hakikî Baba diye meşhur Âşık Âşir Efendi'ye, "Allahu âlem on sene sonra oğlum Arif Hacc'a gelecek; hem Delil'e tembih et ve hem de sen kabrimin yerini tarif et." deyip helâllik alıp dostuna mülâki olur.

Hocasının ardından Âşık Âşir Efendi:

Hocam ne yatarsın Ma'an elinde
Bozok ülkesinin kervanı geçti
Zannetme ki Paşaköy'ü yıkıldı
Yozgat diyarının bir yanı göçtü

---

[3] Cemal Kutay, *Kurtuluşun ve Cumhuriyetin Manevi Mimarları*, Ankara 1973, s. 280.

[4] Sami Ateş, *Atatürk Anadoluya Geçince*, Ankara 1991, s. 142; Recep Çelik, *Milli Mücadelede Din Adamları*, II, İstanbul 1999, s. 246.

diye hem ağlar, hem de şiir söyler. Hocasının kudret-i ilmiyesinin, fazlının ve kemâlinin Yozgat diyarının yarısına eşdeğer olduğunu ilân eder.

Aradan yıllar geçer. Göl yerinden su eksik olmadığı için oğlu da büyür ve babasının yerini alır. Büyük Hacı Arif Efendi'nin oğlu da Hacı Arif Efendi diye her yerde ihtiram ile anılmaya başlar. Tıpkı babası gibi, adı gibi, ariftir. O da Paşaköy Medresesi'nde müderris olur ve sırlı bir zat olarak tebarüz eder.

Millî Mücadele başlar. Hocaefendi, devrinin sarıklı mücahitlerinden olur. Mehmed Nuri Ağa ve oğlu Müderris Ali Özbay Efendi'nin gayretleri de, bölge için büyük bir değer olur. Ali Efendi, hem müderristir ve hem de bedel verirler. Bundan dolayı askere alınmaz.

Cepheye gidememeyi kabullenemeyen Ali Efendi ise babasına, "Efendim Hazretleri. Zat-ı âliniz bu uğurda gayret edip cepheye gidilmesini temin ederken, benim gitmemem münasip midir?" deyip, babasına haber vermeden cepheye gizlice gider. Konya'da karşılaştığı bir paşa tarafından "Cephe gerisinde daha lâzımsınız!" denilerek gerir gönderilir.

Hacı Arif Efendi, Mehmed Nuri Ağa ve oğlu Ali Efendi'nin çalışıp didinmesine en büyük desteği verir. Paşaköy'ün manevî direği olarak kuşatır ufukları.

Millî Mücadele, bütün azameti ile devam etmektedir. Hacı Arif Efendi, bütün tasarrufunu ve himmetini aksettirir cihat uğruna. Günler böylece geçer, zaferin yolu gözlenir.

Olur ya, her yer gibi Paşaköy'de de, beşer iktizası, nefsine uyup cepheden kaçanlar olur, ara ara. İşte asıl iş bundan sonra ortaya çıkar. Hocaefendi'nin sırrından da ahali haberdar olur. Cepheden kaçanlar, gece kimseler görmeden evlerine gelmektedirler. Fakat her kim bu vaziyette Paşaköy'e gelir, aynı günün sabahı daha kimseler duymamışken Hacı Arif Efendi kapıya dayanır, hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi!

Evin büyüğü, Hocaefendiyi eve buyur eder, mahcup mahcup! Hocaefendi ise usulünce, "Gözümüz aydın olsun, evlâdımız izine gelmiş, ne iyi etmiş de gelmiş, hele bir göreyim." diyerek meseleye bir fasıl açar. İçeri odalardan birinden delikanlı mahcup mahcup çıkar ve Hocaefendi'nin elini öper. Hocaefendi de, "Maaşallah evlâ-

Seferberlik günleri. Yozgat'ın cenûb-i garbî kısmı.

dım. Hoş geldin, hoşnutluk getirdin. Hamdolsun artık gâzî oldun. Senin manevî merteben o kadar ulvî ki sadece bir saatlik nöbetin bile bin senelik nafile ibadetten daha üstün. Neyse! Hele biraz dinlen. Gez dolaş, hasret gider. Seni gördük şâd olduk." diye delikanlıya iltifatlarla kuvve-i maneviyyesini tahkim eder. Hiç yüzüne gelip de perişan etmez misafiri. Biraz sohbetten ve cepheden haber aldıktan sonra evden ayrılır.

Kaçak göçek kalmaz artık. İzine gelene kim ne desin. Aradan üç gün geçer. Üçüncü gün, Hacı Arif Efendi kapıya dayanır. Delikanlıyı yanına çağırır. Babası, anası ve tekmil hane halkı tekmil esas duruştadır. Hocaefendi lâfı gezdirmeden sözü bağlar. Çıkarır delikanlının cebine o güne göre hatırlı bir harçlık koyar ve "Hadi bakalım evlâdım. Bu dar günde bu kadar izin ve bu kadar istirahat yeter. Doğru cepheye. Vatan bizden hizmet bekliyor. Siz orda muzaffer olursanız, biz burada var oluruz, namusumuz emin olur. Ezanımız okunur, camimiz açık kalır. Anan baban selâmette olur. Onun için yavrum, göreyim sizi, bize bir zafer muştusu salın ki biz de ferahlayalım. Gerisi

er kişiye ardır! Allah saklasın!" deyip, dua ettikten sonra, ailesiyle vedalaşan delikanlıyı tekrar cepheye yolcu eder.

Hacı Arif Efendi, Paşaköy'de, gaflet gösterip gelenleri aynı usûlle tekrar cepheye gönderir. Tâ ki zafer haberi gelene dek![5]

Sırrı aziz olsun.

[5] Bu bahisteki bilgiler, S. Burhanettin Kapusuzoğlu arşivinde bulunan gayrı matbu notlarla aşikâr edilmiştir.